

Piyano İçin Makamsal Etütler ve Türk Müziği Saz Eserleri

Dr. İlayda DUBAZ BÜKÜLMEZ

Dr. İlayda DUBAZ BÜKÜLMEZ

PIYANO İÇİN MAKAMSAL ETÜTLER VE TÜRK MÜZİĞİ SAZ ESERLERİ

ISBN 978-625-6652-14-9

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Şubat 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Gültekin Akengin

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Dr. İlayda DUBAZ BÜKÜLMEZ

23 Temmuz 1987 yılında Çorlu'da doğdu. 2001-2002 öğretim yılında İstanbul Avni Akyol Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'ni kazandı. Burada keman çalışmalarına Namık Kemal Yıldırım, piyano çalışmalarına da İbrahim Acer ile devam etti. 2003 ve 2004 yıllarında Uluslararası Ayvalık Müzik Akademisi Masterclass programına katılarak Prof. Lucas David ve Prof. Çiğdem İyicil ile keman çalıştı. 2003-2011 yılları arasında Aslı Özbayrak Çivicioğlu ile keman çalıştı. 2005 yılında öğrenim gördüğü liseyi birincilikle bitirdi.

2005-2006 öğretim yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği A.B.D.'na girerek keman çalışmalarına Gökçe Ergin Dünder, piyano çalışmalarına da Prof. Hilal Dicle ile devam etti. 2005-2008 yılları arasında Erdem Çöloğlu'ndan solfej ve armoni dersleri aldı. 2009 yılında bölüm ikincisi olarak mezun oldu.

2009-2010 öğretim yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Öğretmenliği Yüksek Lisans Programını kazanarak, tez çalışmasını Doç. Dr. Sibel Çoban ile gerçekleştirdi. 2009 yılında Kopuz Oda Orkestrasına katılarak solo performansları olmuş, çeşitli konserlerde başkemancı ve 2. keman grup şefi olarak çalışmıştır. 2011 yılında öğrenim gördüğü yüksek lisans programından Yüksek Onur Öğrencisi olarak mezun oldu. 2012-2013 öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Doktora programını kazanarak, tez çalışmasını Prof. Dr. A. Serkan ECE ve Prof. Dr. Altay EREN ile gerçekleştirdi. 2019 yılında Dr. unvanını aldı. 2014-2016 yılları arasında On Dokuz Mayıs Üniversitesi G.S.E.B. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak çalıştı. 2016 yılından bu yana Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nda öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürmekte ve Piyano, Batı Müziği Nazariyatı, Bilimsel Araştırma Yöntemleri derslerini vermektedir.

ORCID No: 0000-0003-4559-495X

ÖN SÖZ

Piyano İçin Makamsal Etütler ve Türk Müziği Saz Eserleri adlı kitap, Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı, Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı, Devlet Konservatuvarı, Güzel Sanatlar Lisesi gibi piyano eğitimi alan öğrencilere ve icracılara yönelik Türk müziği ile piyano arasında bağ kurmalarına rehber olması amacıyla hazırlanmıştır. Kitap içerisinde piyano için seçilen 10 Türk müziği makamına yönelik etüt ve saz eserlerine, söz konusu eserlere ait form ve bestekâr bilgilerine yer verilmiştir.

Kitap içerisinde yer alan eserlerin Türk müziği açısından değerlendirip, yayına hazırlayan ve inceleyen Doç. Dr. Haluk Bükülmez'e katkılardan dolayı teşekkür ederim.

İlayda DUBAZ BÜKÜLMEZ

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Giriş	1
Kürdi Etüt	3
Kürdi Peşrev	4
Acemaşiran Etüt	5
Acemaşiran Saz Semaî	7
Nihavend Etüt	8
Nihavend Saz Semaî	10
Sultan-ı Yegâh Etüt	11
Sultan-ı Yegâh Saz Semaî	13
Hicazkâr Etüt	15
Hicazkâr Saz Eseri	16
Şedd-i Araban Etüt	18
Şedd-i Araban Zeybek	20
Ferahfeza Etüt	21
Ferahfeza Longa	22
Nikriz Etüt	24
Nikriz Sirto	25
Nev' eser Etüt	27
Nev' eser Sirto	28
Mahur Etüt	29
Mahur Oyun Havası (Laz Havası)	30
Form Bilgisi	32
Bestekâr Bilgisi	33
Kaynakça	37

GİRİŞ

Bir toplumun kültürünün vazgeçilmez bir parçası olan müzik kültürünün en önemli unsurlarından biri algılardır. Tarihsel süreç içerisinde toplumun yaşayış biçimine göre de şekillenen algılar, dini törenlerde ve tarihsel olayların aktarımında dahi kullanılagelmiştir. “2008 yılında Moğolistan’da bir mağarada bulunan saz 1500 yıl öncesine tarihlendirilmiştir. Sazın sap kısmında runik Türk yazısıyla ‘zupar kuu core sebit idmis’ yazıyor. Meali; Hoş bir ezginin sesleri, insanı mest eder” (Büyükturan, 2020, s. 13) anlamına gelmektedir.

İcra edilmiş biçimlerine ve yapılarına göre vurmali, üflemele, mızraplı, yaylı ve tuşlu olarak gruplandırılan çalgılardan bazıları sadece belirli müzik türlerinde kullanılmaktadır. Ancak bazı algılar ise yapıları, ses sahaları, tınları ve herhangi bir müzik türünde kullanılabilmesiyle evrensel bir çalgı olmuşlardır. Bahsi geçen evrensel çalgılardan biri de piyanodur. Batı menşeiile bir çalgı olan piyano bugün dünyanın her yerinde tanınmakta ve neredeyse tüm müzik türlerinde kendine bir yer bulmaktadır. “Piyanonun ilk örneği, 1711 yılında İtalya’nın Floransa kentinde Bartolomeo Cristofori adlı çalgı yapımcısı tarafından üretilmiştir. (...) İlk piyanolar, biçim bakımından o dönemin klavikordlarına benziyordu ve kuyrukluuydu. Ünlü org yapımcısı Frederici, ‘dört köşeli piyano’yu icat etmiş, Zumpe adlı Alman klavikord yapımcısı ise Londra’da bu tip piyanoyu çok sayıda üreterek İngiltere’de yaygınlaştırmıştır (Say, 2005, s. 54-55). “Piyano, hafif ve kuvvetli ses üretebilen bir çalgıdır. İsmi de hafif ses anlamında piano ve kuvvetli ses anlamında forte terimlerinin birleşiminden almış olup, asıl adı pianoforte olarak bilinmektedir. 1700’lü yıllarda kullanılan ilk versiyonlarının İtalyanca ismi olan bu kelime, zamanla kısalarak piyano şeklinde kullanılmaya başlanmıştır” (Sökmen, 2022, s. 273). Tuşlu algılar kategorisinde yer alan piyanonun ses üretimi, çekicinin tellere vurmalarıyla gerçekleştirildiğinden bazı çalgı sınıflandırmalarında ‘vurmali telli çalgı’ gruplandırmasında yer verildiğini görmekte mümkündür. Batı müziğinde solo olarak da sayısız eser bestelenen piyanonun ezgi, armoni ve ritmik yapılarıdaki icraya elverişiyle, caz müziğinde ve etnik müziklerde kullanılmaktadır.

Piyanonun, Türk müziği içerisinde kullanılması ise Osmanlı dönemine dayanmaktadır. “Osmanlı sarayına giren ilk piyanonun, İngiliz Kraliçesi Elizabeth tarafından III. Mehmet’e hediye edildiği bilinmektedir” (Karul İlyaz, 2021, s. 14). “II. Mahmud döneminde ise Batılılaşma hareketinin müzik alanındaki öncü girişimlerine tanık oluruz. (...) II. Mahmud döneminde başlayan Batı müziği etkisi, Sultan Abdülmecid döneminde artarak devam eder. Sarayın müzik kurumlarına kadınlardan oluşan Harem Bاندosu ve Saray Orkestrası bu dönemde eklenir. Haremde kadınlar orkestra çalışmalarının yanı sıra piyano dersleri de alırlar” (Büyükturan, 2021, s. 12-13). “Batılı musikicilerin Osmanlı sarayına girmesiyle, Batı müziği etki alanı genişlemiş ve sadece erkekler değil kadınlar da bu müziğe ilgi göstermeye başlamışlar; özellikle de Avrupalı müzisyenlerden piyano dersleri almışlardır” (Kayalı, 2013, s. 2). “Saray dışında, piyanoya olan merak Abdülmecid devrinin sonlarında başlamıştır. Saray doktoru Hekimbaşı İsmail Paşa’nın kızı olarak yıllarca sarayda yaşayan besteci Leyla Saz ve Kadriye Hanım da piyano almaya başlayanlar arasındadır” (Koçak, 2007, s. 6). “Osmanlı padişahları V. Murad ve Sultan Abdülaziz, Asadur Ađa, Medeni Aziz Efendi, Gevheri Osmanođlu, piyano muallimi Mihran Kavukciyan, Piyanist Sadi Bey ve Anahit Perker gibi isimler Osmanlı’nın son dönemi ile Cumhuriyet’in ilk yıllarında piyano ile Türk müziği icrası ve beste çalışmaları yapmışlardır” (Sökmen, 2022, s. 276). Ancak bu durum piyanonun Türk müziği icrasında kullanılması değil Türk toplumunun piyano ile tanışması olarak kabul etmek gerekir. Çünkü ilgili döneme ait bulunan bulgularda yer alan notalar Batı müziği eserlerine yöneliktir. Asıl olarak Cumhuriyet döneminde yetişen icracılar ile piyano, Türk müziği icrasında kullanılmaya başlanmıştır. Bu icracılardan bazıları; Yorgo Bacanos,

Neveser Kökdeş, Ahmet Şefik Gürmeri, Fulya Akaydın, Feyzi Aslangil'dir. Özellikle Feyzi Aslangil "Piyano ile Saz Eserleri ve Taksimler" adında bir albüm çalışması dahi yapmıştır. Günümüzde birçok Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarının müfredatında yer alan piyano dersinin en büyük gayesi piyano algısını Türk müziğine entegre edebilmek ve öğrencilerin Türk müziğini öğrenirken bir yandan da armonik yapıya sahip müziklere yabancı kalmamasını amaçlamaktır.

Bu kitapta, piyano için makamsal etütlerin oluşturulmasının yanı sıra Türk müziği saz eserlerine de yer verilmiştir. Türk saz müziği içerisinde yer alan Peşrev, Saz Semaî, Longa, Sirto, Zeybek, Oyun Havası formunda eserler piyano icrasına göre düzenlenmiştir. Piyanonun ses sistemi düşünülerek Kürdi, Acemaşiran, Nihavent, Sultan-ı Yegâh, Hicazkâr, Ferahfeza, Nikriz, Neveser, Şedd-i Araban ve Mahur makamında eserler seçilmiştir. Seçilen eserlerin nüshalarına Cumhurbaşkanlığı Devlet Korosunun arşivinden ulaşılmış olup piyano için düzenlemeleri ise Finale v26 programı ile yazılmıştır. Eseri icra edecek olan öğrencilerin/ icracıların bir yandan da makamın yapısını tanımalarına olanak sağlamak amacıyla eserlerin özellikle ilk bölümlerinde yer alan makamı tanıtan bölümlerine yer verilmiş olup makam geçkisi olan kısımlar eklenmemiştir. Ayrıca her bir eserden önce esere hazırlık mahiyetinde ilgili makamda on dört ölçülük birer etüt yazılmıştır. Piyano öğrencilerinin/icracılarının güçlük çekmemesi adına donanımlara sadece bemo1 veya diyezler yazılmış olup makamın gerektirdiği diğer perdeler ölçü içerisinde belirtilmiştir.

KÜRDİ ETÜT

Usül: Sofyan ♩ = 80

İlayda DUBAZ BÜKÜLMEZ

The musical score for 'Kürdi Etüt' is written in 4/4 time and B-flat major. It consists of 12 measures. The first measure is marked with a forte (p) dynamic and a repeat sign. The second measure is marked with a mezzo-forte (mf) dynamic. The third measure is marked with a final ritardando (final rit.) marking. The score includes a repeat sign at measure 9 and a final cadence at measure 12.